

The Project Gutenberg eBook of Passaripoika : Näytelmä 1:ssä näytöksessä, by Maria Ramstedt

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Passaripoika : Näytelmä 1:ssä näytöksessä

Author: Maria Ramstedt

Release Date: April 12, 2011 [EBook #35832]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PASSARIPOIKA : NÄYTELMÄ 1:SSÄ
NÄYTÖKSESSÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

PASSARIPOIKA

Näytelmä 1:ssä näytöksessä

Kirj.

MARTTI HUMU [oik. Maria Ramstedt]

Helsingissä 1896.

G. W. Edlund kustantaja.

Helsingissä,

J. C. Frenckell ja Poika, 1896.

Näytelty seuranäytelmänä.

HENKILÖT:

Malakias Illi, rikas vanhapoika. *Susanna Helander*, emännöitsijä, nuori leski, Illin sukulainen. *Kirsti*, palvelijatar. *Nokki*, passaripoika.

Siististi sisustettu huone, ovi perällä ja molemmalla puolella.

NOKKI (lakasee laattiata. Vähän ajan kuluttua tulee Kirsti ovelle).

KIRSTI. Nokki! Jokos puhdistit ne herran saappaat?

NOKKI. Häh! Nokki saat itse olla. Minä olen Enokki Matinpoika Korholiin.

KIRSTI. Se hyvä. Mutta ne saappaat? Rouva eilen käski...

NOKKI. Saappaatko! Saappaat seisovat kunniavahteina herran makuuhuoneen ovelle. Ne ovat niin kirkkaat, että kuvansa näkee niistä ja niitä on kaksi: toinen vanhempi ja toinen uudempi.

KIRSTI. Se hyvä. Entäs se herran takki, jokos sen olet puhdistanut?

NOKKI. Ei se kaipaa puhdistusta enään. Vast'ikään sen kepitin melkein siekaleiksi.

KIRSTI. Se hyvä. Miksikä sinä siihen niin suutuit?

NOKKI. Miksi herra minua eilen pieksi niin, ett pakottaa vieläkin.

KIRSTI. Se hyvä. Vaan mistä syystä?

NOKKI. Sussun tähden. Onhan siinä syytä kyllin.

KIRSTI. Se hyvä. Kuka se Sussu on?

NOKKI. Se meidän Sussu.

KIRSTI. Mikä Sussu? En minä tiedä.

NOKKI. Kah! Etkö nyt ymmärrä, emännöitsijä tiemmä.

KIRSTI. Se hyvä. Nokki, mutta miksikäs sinä sitte herran rokkia pieksit?

NOKKI (kärsimättömänä). Pitääkö minun kaikki yksin kärsiä, Saakoon herran takki osansa myös.

KIRSTI. Se hyvä. Mistä syystä Nokkia piestiin?

NOKKI (ylpeästi). En minä ole mikään Nokki! Se vanha setä, sehän se minulle semmoisen nimen antoi. Minä olen Enokki Matinpoika Korholiin, johan sen äsken kuulit!

KIRSTI. Se hyvä. Entäs se rokki?

NOKKI. No, sen puhdistin ja heitin omaan naulaansa. Kyllä herra sen siitä löytää.

KIRSTI (katselee ympärilleen). Se hyvä. Juodaanko tässä talossa aamulla kahveeta leivän kanssa?

NOKKI. Ei, kun vehnäsen kanssa, ja vehnäspakat ovat niin ohkaset että karpänen läpi lentää.

KIRSTI. Se hyvä. Milloinka rouva aamulla ylös nousee?

NOKKI. Silloin kun unestaan heräjä — ihan samaan aikaan kun ennenkin.

KIRSTI. Se hyvä. Jokohan menen kahvia keittämään?

NOKKI (tuskastuneena). Eihän tuossa näytä olevan muutakaan työtä.

KIRSTI. Se hyvä. (menee; mennessään kaataa ympyriäisen pöydän kirjoineen). Se hyvä! (peljästyneenä pois).

NOKKI. Niin! (jäljitellen). Se hyvä! — Senkin köntys! (Juoksee ovelle). Laita luusi tänne saattamaan kaikki paikoilleen!

KIRSTI (sisällä). En minä osaa niitä laittaa! Eikä mulla ole aikaa.

NOKKI. No, nyt ei ole muka aikaa, mutta odotappas! (järjestää kirjat). Siinä se nyt on tuo meidän uusi köykkäri. Kyllä siinä tulee kuuma Sussulle, ennenkuin tuosta kalua tulee, Se raukka on vasta maalta tullut. (Istuu). Mutta on sitä hauska nähdä miten nyt ruokaa laitetaan — ha, ha! Naurattaa jo kun sitä ajattelenkin. (Sisältä kuuluu yskimistä). Ahah! Nyt se peevelin Sussu on noussut, eikä minulla ole vielä huone puhdistettu. Nyt minä saan silliä, mutta minä en anna hänelle perään sittenkään.

SUSANNA (aamupuvussaan, katselee ympärilleen). Taas se Nokki on maannut niin pitkään, ettei ehdi mihinkään koko päivänä!

NOKKI (ihmetellen). Mihinkäs tästä nyt pitäisi matkustaa sitten?

SUSANNA. Vaikk'ei mihinkään, mutta huoneet pitää olla siistittynä siksi kuu herra nousee.

NOKKI. Ei tuo vielä ole noussutkaan. Vasemmalle kylelleen kääntyi vasta kun asetin kunniaporvarit paikoilleen makuuhuoneen ovelle.

SUSANNA. Ethän vaan ryskänyt siellä, Nokki?

NOKKI (itseksseen). Taas Nokki ja aina vaan Nokki! (ääneen). Se on tietty, ryskin kyllä!

SUSANNA. Mutta sitä ei saa tehdä, kuuletko? Hiljaan täytyy olla.

NOKKI (asettuu sohvalle istumaan). Ahaa! Vai niin! Hyvä, ollaan sitten hiljaan.

SUSANNA. (ällistyen). Mitä minä näen! Siihenkö käyt istumaan?

NOKKI. Istutaan sitte tähän, (muuttaa paikkaa).

SUSANNA. Kiusan kappale! Ettet häpeä! Ruveta istumaan kun työsi on kesken.

NOKKI (nousee). No seisonmahan sitte.

SUSANNA. Entäs huoneet?

NOKKI. Mikäs niillä on hätänä? Eihän nuo karkuunkaan lähde.

SUSANNA. Tule ja sieppaa! Tuonpa kanssa kärsimys ihan loppuu.

NOKKI. Ostetaan sitte uutta, kun vanha loppuu. Eiköhän sitä saane Ryhäsen puodista? Siellä oven päällä seisoo kirjoitus: "Tampereen vaatteita ja muuta."

SUSANNA (kävelee kiukuissaan). Ihan sinä saatat ihmisen hulluksi. —
Annas olla kunhan herra nousee! Kyllä sinulle — — —

NOKKI (kumartaa). Tack sötta mamma!

SUSANNA. Senkin irvihammas! Ulos, sanon sinulle! Ulos! (avaa oven).

NOKKI (ottaa harjan ja rievun, kumarrellen). Kiitos kunniasta! Ovikin avataan herra Enokki Matinpoika Korholiinille: näin mahtavat herrat kulkee! (osoittaa Illiä).

SUSANNA. Ulos, ulos paikalla! Sinä riiviö!

NOKKI. Hyvästi vaan valmiiksi, kun kiire lähtö tulee. Atjö sötta mamma! (pois).

SUSANNA. (istuu kiukkuisena). Tielle tulematon häijy. Malakiaksen täytyy hankkia itselleen paremman palvelijan, eikä pitää tuollaista irvihammasta talossaan. Jo tuo on ollutkin talossa kaksi vuotta, ihan se tulee liian vanhaksi mööpeliksi. Ei, kyllä hänen pitää pois, tai muuten lähden minä — en minä jaksakaan enää mokoman heittiön kanssa tapella. (Itkee).

ILLI (yönutussaan). Mikä melu täällä taas oli?

SUSANNA (itkussa). Nokkihan se tässä kiusaa tekee jo aamusta varhain että on ihan harmiinsa haljeta.

ILLI. No mitä se juukeli nyt taaskin on keksinyt? Vastahan minä sitä eilen löylytin, mitä?

SUSANNA (kiekailevasti). Malakias! Siihen puuhun lintu lentää, mistä urpia löytää.

ILLI. No mitäs se tähän kuuluu?

SUSANNA. Malakias! Sinulta tulen turvaa, apua etsimään. Mistäpä sitä muualtakaan saanen.

ILLI. No, — no, asiaan!

SUSANNA. Hyvä Malakias! Sinun pitäisi toimittaa pois tuo Nokki meiltä, muuten minä en voi tulla toimeen täällä.

ILLI. Mitä varten? Mitä hän on sitten tehnyt?

SUSANNA. Kun äsken tulin sisään, ja näin ettei huone vielä ollut siivottu, silloin uskalsin minä muistuttaa hänelle siitä; mutta silloinkos tämä pullikoimaan vastaan että olin ihan harmiini haljeta.

ILLI. Vai niin. Mutta sepä kummallista, minulle hän on aina niin nöyrä ja vikkelä, että minun on todellakin vaikea hänestä luopua.

SUSANNA. Sinulle hän kai ei uskalla. Mutta kyllä minä en ole häneltä saanut kaukaan aikaan yhtään kunnollista vastausta. — No sitten kai täytyy muuttaa minun, (itkee). En minä voi kauemmin kärsiä hänen ilkeyksiään.

ILLI. No rauhoitu hyvä Susanna. Kyllä minä sen juukelin nokitan! Ja sen teen minä heti paikalla. (Aikoo mennä).

SUSANNA (voivotellen). Tuskinpa siitä apua lähtisi. Pahuus täyttää sen sydämen hamasta lapsuudesta.

ILLI (pontevasti). Mutta minäpä, niin totta kun nimeni on Malakias Illi, niin kyllä minä sen sieltä ulos pieksän. (Poistuu).

SUSANNA. Kyllä on pääsemättömissä tuon poika vintiön kanssa. — Eilen kun Malakias pistäysi kyökkiin silloin tulee tuo Nokki viikeri hyvin viattoman näköisenä luokseni kysymään: (jäljitellen) "Milloin ne linnut sieltä ruokatilasta pois korjataan? Ihanhan ne jo tippumalla orrelta pois juoksevat?" Ikäänkuin tuo nyt olisi hänen asiansa, mokomankin takkiaisena. — No sitten Malakias tietysti kysyi: "Mitkä linnut?" Ja meni itse aittaansa katsomaan — ja mitäs — ihanhan ne siellä elivät — voi niitä matoja — hyi! Voi sitä hajua, sitä hajua! — Minähän ne sinne ripustin kolme viikkoa sitte — ja nyt tuo pojan reuhkana — se nyt on joka paikassa nokkinensa — mokoma pörriäinen! Voi ne herttaiset linnut! (Sisältä kuuluu kovaa ääntä, Susanna kuuntelee, sitten jatkaa:) — Ja Malakias, joka oh niin tarkka joka pennille mitä ruokaan pannaan! — Minä annoin Marippijalle aika läksyn, mutta hän suuttui ja läksi pois koko talosta. — Nokki sai kiukustuneelta Malakialta aika selkäsauvan siitä syystä ettei asiasta ennemmin ilmoittanut, Se selkäsauva varsinkin tuli hyvään aikaan.

NOKKI (juoksee sisään, hiukset epäjärjestyksessä. Illi ajaa perässä, kädessä ratsupiiska). Voi voi tappaa, tappaa! Joutukaa auttamaan! (Susanna ottaa kiinni hänet ja pitelee. Kirsti väentelee ovella käsiänsä).

ILLI. Jokos rupeat ihmisiksi olemaan, sinä juupeli?

NOKKI (repäisee itsensä irti). Mutta enhän minä nytkään mitään tehnyt. Mitä varten minua aina syyttömästi ruoskitaan. Siivosin ainoastaan huoneita, kysykää Kirstiltä.

KIRSTI (tuhmana ovelta).

ILLI. No, tällä kertaa jääköön tämä tähän, mutta ellet sinä vastedes paranna tapojasi, niin saat marssia matkaasi koko talosta.

NOKKI. Kyllä minä läh...

ILLI. Vait! Pane se mieleesi. Nyt saat mennä. (Nokki menee).

SUSANNA. Se oli oikeen tuollaiselle, sepä oli mainiota! — (Kirstille joka ällöttää ovella). No, mene töillesi, sinä! mitä siinä seisot, Kirsti!

ILLI (kävelee edestakaisin). Kirsti! Kuka se Kirsti on?

SUSANNA. Se on uusi palvelijamme. Marikin meni eilen pois. Ai! mitenkä lie kahvin laita! (poistuu sukkelasti).

ILLI (ällistyneenä jää seisomaan). Vai on Marikin jo mennyt. Sepä merkillistä. Hm, hm! (kävelee, huutaa ovelta) Enokki! (Nokki tulee). Kuuleppas, moneesko palvelija meillä nyt on tässä kuussa?

NOKKI (järjestäen pukuaan). Kirsti on viides.

ILLI. Vai viides vaimen! Voitko luetella ne mulle.

NOKKI (astuu lähemmäksi). Ensin oli se pörröpää Heta, muistaahan herra?

ILLI. Jaha! Entäs sitten?

NOKKI. Sitten tuli Miina. Sama, joka vei tuon Sussun (rykii) Susanna rouvan mesimarjapurkin ja linnunpaistin rakkaan sotilaansa iltaruoksi tuonne kyökin rappusille.

ILLI (suuttuneena). Ihan niin! Hm. Hänet ite pois käsken. — Ja sitten?

NOKKI. Sitten oli tuima Stiina, se pitkäsäärinen. Eikös herra sitä muista?

ILLI (kävelee). Hyvä, hyvä! Heta, Miina, Stiina. Siis kolme — no entäs sitte? Onko vielä useampia?

NOKKI. On, sitte vielä Mari — — —

ILLI (raivostuen). Niin, niin sehän oli viimeisenä. Mikäs tämän nimi olikaan?

NOKKI. Kirsti "se hyvä", kuuluu olevan.

ILLI (kävelee). Sepäs kaunista! Viisi eri palvelijaa yhdessä kuussa. Ei! Tämä menee liian pitkälle. Mutta ehkäpä tämä tästä selviää. — (Nokille). Muista nyt Enokki, sinun täytyy parantaa huonot tapasi, en minä jaksa alinomaa sinun kanssasi tapella. Tule auttamaan vähän ajan kuluttua minua pukeutumaan. (Pois).

NOKKI. Ei minun kanssani tarvitsekaan tapella. Kyllä minä teen työni ruoskimattakin, kun minua kohdellaan vaan ihmisiksi — mutta Sussulle en anna perään, en vaikka taittuisi, sillä hän se on, joka velloo kaikki asiat, Senkin kielikello. Ei edes saa pysymään yhtä palvelijaa kuukauttakaan talossa yhteen kyytiin.

SUSANNA (Kirsti kantaa tarjotinta). Missä on herra? Kirsti pane kahvi pöydälle. (Kirsti poistuu). Missä herra on?

NOKKI. Kannon päässä.

SUSANNA (kaataa kuppiinsa). Ei sinulta kysytäkään! Suoriu tiehesi!

NOKKI (katselee ympärilleen). Keltäs sitten? Eihän se uunikaan vastaa.

SUSANNA (raivostuen). Ulos paikalla! suupaltti!

NOKKI. En ole tänne jäädä aikonutkaan. (Menee).

SUSANNA. Voi, voi, kyllä minä pois muutan se on ihan varma (itkee).

ILLI (paitahihassaan). Susanna, mitä nyt — mitä nyt taas itket?

SUSANNA. Kukapa minun valitusääntäni kuulee, se on paras, etten valitakaan. (Tuijottaa yhteen paikkaan).

ILLI. No mitä nyt jälleen? Onko se Nokki taas ollut täällä viisauksineen, mitä? Vastaa. Millä minä sinua lohduttaisin Susannaseni. (suutelee häntä koomillisesti kädelle). Ei, ei mikään nyt auta! (ottaa häntä kaulasta). Enkö voi sinua millään ilahuttaa, Susannaseni. Miksi nyt noin tuijottelet?

SUSANNA (surullisesti). Minä olen tässä talossa liika pyörä vaunussa.

ILLI. Joko taas tuota vanhaa virttä.

SUSANNA. Hyvä Malakias aja tuo Nokki pois. Tai parasta taitaa olla että minä muutan.

ILLI (ajattelee). Hm. Ei, hyvä Susanna, sinä et saa muuttaa, kuka minun talouttani sitte hoitaisi. (Kävelee; itsekseen). Enokki on kuitenkin vikkela poika, ja Susanna on sukulaiseni, hän on raukka niin arvotoin ja orpo maailmassa. — — (Katsoo lempeästi häneen). Ei, minä en heitä kumpaakaan laske pois. Minun täytyy koettaa sovittaa kumpasetkin. (Ääneensä) Susanna hyvä, minä annan Nokin mennä sinne missä pippuri kasvaa.

SUSANNA (hypähtää iloisena ylös). Oikeenko todella! Kiitos Malakias! Oi kuinka sydämeni nyt ilosta sykkää. Sinä olet niin sanomattoman hyvä. (Kaataa kahvia, kantaa Illille, kiekailevasti). Saanko luvan tarjota, itse sen äsken keitin ja rohkenen vakuuttaa, että se on hyvää! — —

ILLI. No niin! Nythän sinä taas olet entiselläsi. (Ottaa kupin ja juo).

SUSANNA. Minäpä tuon sulle niitä rinkelä, joista sinä niin paljon pidät. Odotas hieman! (poistuu).

KIRSTI (ällistelee ovelaan. Tähystelee ja koettelee kaikkia esineitä. Rykii).

ILLI. Kuka sinä olet?

KIRSTI. Niin, minäkö?

ILLI. Sinä juuri.

KIRSTI. Minä olen teidän uusi piika.

ILLI. Kirstikö.

KIRSTI. Niinhän ne ovat minua maininneet.

ILLI. Mistä olet kotoisin?

KIRSTI. Tuoltahan minä olen maalta Kerimäen pitäjäästä.

ILLI. Mitäs nyt täältä haet?

KIRSTI. Niin minäkö?

ILLI. No kuka muu sitte.

KIRSTI, Sitähän minä sitä Sussua etsin.

ILLI. Ketä? Mitä nyt höpiset siinä?

KIRSTI. No kun sitä Sussua. Mikäs se rouva taas olikaan? (Susanna tulee, rinkelinippu riippuu käsivarrella).

SUSANNA (huomaa Kirstin). No, mutta mitäs sinä täällä teet? Sukkelaan astu kyökkiin toimillesi siitä.

KIRSTI. Rouvaahan minä täältä etsin. Tulkaa sukkelaan kyökkiin. (Menee).

SUSANNA. Katsos näitä rinkeliä, Malakias! Niitä olen säästänyt sinua varten. (Tarjoaa kiekailten).

ILLI. Kiitoksia. — (Pureksii, mutta ei saa uraa). Kyllä ne ovat mainioita, mutta — kah, mihinkäs minä ne hampaani jätin? (menee).

KIRSTI (kantaa suurta ankeriasta). Mitä tälle käärmeelle tehdään, paistanko tai keitänkö?

SUSANNA. Oss! älä nyt sitä tänne kann! Siivoa se siellä — minä tulen kyökkiin paikalla!

KIRSTI. Se hyvä. Suomustetaanko tämä tämmöinen käärme, vai nyletäänkö?

SUSANNA. Voi — — tuota noin — — mitenkäs sitä ennen tehtiinkään? Etkö sinä osaa ankeriasta siivota? Suomusta tietysti.

KIRSTI, Se hyvä. Eihän meillä siellä maalla käärmeitä syödä. Eikä jo. "Käärme oli kavalin kaikkia eläimiä," sanoo raamattu.

SUSANNA. Vie jo pois! Mene, mene!

KIRSTI. Se hyvä. Annanko sisukset kissalle vai korjataanko ne keittoon?

SUSANNA (epäröiden). No, tuota — — tuota — tee nyt kummin hyvään!

KIRSTI, Se hyvä. Kai minä heitän ne pellolle, sillä kyllä kai kissakin kuolisi mokoman käärmeen sapesta. — "Käärme oli kavalin kaikkia — — —"

SUSANNA. Mene nyt siitä! (itseksseen). Tuostapa nyt vastuksen heitti.

KIRSTI. Se hyvä. Mutta entä ne sisukset?

SUSANNA (ärjäisten). Etkö sinä kuullut! Mene siitä sisuksinesi!

KIRSTI (ällistyen). Se hyvä. (Poistuu hitaasti). Mutta mihinkäs minä ne oikeastaan panen?

SUSANNA. Hyvänen aika sentään. Mihin nyt joudun tuollaisen kykenemättömän palvelijan kanssa. Ihan olen armoton!

ILLI (tulee raivoissaan). Kyllä sitä on viikeri, sitä Enokkia kuitenkin. — Nyt en löydä hampaitani mistään. Joka paikan olen etsinyt, mutta turhaan!

SUSANNA. Sepä kumma? Mihin sinä ne eilen panit?

ILLI. Vesilasiin tietysti yöksi, mihinkäs muualle? Suuhunikos ne olisi pitänyt heittää ja ehkäpä vielä nielläkin! Mikä typerä kysymys! (kumpikin etsivät niitä).

KIRSTI (ovessa). Montako munaa káskee rouva ostamaan siihen kaakkuun, joka huomeseksi, herran syntymäpäiväksi laitetaan?

SUSANNA. Hst! hst! hiljaa sinä siellä. Annahan olla. Minä tulen heti.

ILLI (seisottuu). Mitä! Jokos ne munat loppuivat, kuu heinäkuussa ostettiin, talven tarpeeksi kolmesataa paria? Eihän se voi olla mahdollista!

KIRSTI (iloisen hölmönä). Ei niistä munista enään ole mihinkään. Kauan käskivät elämään! — Voi sitä lemua mikä niistä syntyi kyökissä. Hyi pakana! mitä ne herrat syövät!

ILLI. Mitenkä se olisi mahdollista?

KIRSTI. Minä äsken kannoin koko korin pellolle. Ja nyt haisee koko pihamaakin jottaha! Se hyvä!

ILLI. Susanna! Mitä tämä merkitsee? Onko se totta?

SUSANNA (neuvotonna). Hyvä Malakias, se on sillä lailla että — — että —

KIRSTI. No, kah! ainahan mätäkuun munat märkänävät ihan käsiin, ei niistä ole talven varaksi. Siellä maalla aina myydään mätäkuun munat niin pian kuin mahdollista ja — — —

SUSANNA. Hst! Ole nyt hiljaa jo — ei se sovi tuolla tavoin rummuttaa suutansa kaupungissa! — Oletko nähnyt yhtä lasia, jossa oli hampaat sisällä?

KIRSTI. Jestapoo! (lyö käsiään yhteen). Niitäkö hammasraatoja? No niitäkö herrasväki etsii? Näin kyllä. Juomalasissahan ne olivatkin vielä, kun menin vuodetta laittamaan herran makuusuojaan. Miks'en minä niitä olisi nähnyt, näinhän minä! Tiedättekös hyvä rouva: minä kuin ajattelin, että mitkähän hammasraadot, tai kenenhän vainajan jäännökset nuo ovatkaan, ja kukahan ryökäle nuo on hautuumaasta tänne kantanut ja tuohon juomalasiin paiskannut. Varmaankin joku irvihammas minua pelottaaksensa, minä ajattelin. Mutta oho! Noin etäällä (osoittaa) pidin itsestäni ja kannoin ne sinne mihin äsken munatkin! Kuka nyt semmoisia tallentaa! Kuka jo? — Hyi mokomiakin kapineita.

SUSANNA (putoaa tuolille). Oletko sinä niin kauhean tuhma, että heität pois hampaat, jotka maksoivat 200 markkaa.

KIRSTI. Se hyvä. Vaan minä en niistä antaisi en yhen yhtä märännyttä munaakaan. Enkä jo. En niin penniäkään!

ILLI (äkäisenä). Ulos ja heti paikalla.

KIRSTI. Entäs ne kaakku-munat?

SUSANNA. Ulos, on sanottu sinulle.

KIRSTI (ällistellen itsekseen). Hyvänen aika, minkälainen melu nostetaan yksistä hammasraadoista. Se hyvä. (Ääneen). Keltäs minä nyt sitte saan tietää, montako munaa ostan siihen kaakkuun? (menee).

SUSANNA. Tuommoinen tomppeli! Kuinka voi ihminen olla niin kauhean tuhma. Mutta kyllä minä sen läksytän! (menee).

ILLI (kävelee). Kyllä ihminen tulee hulluksi vähemmästäkin. — Vahinko vahingon päälle. — Vaatimukset talouden tarpeisin kasvavat kuukausi kuukaudelta. Tuskin on kuukausi kulunut siitä, kun nostin pankista kolmesataa markkaa, ja nyt, (katsoo kukkaroansa) ei ole jällellä kun kaksikymmentä. — Nyt ei ole asiat oikealla tolalla. — Miksikä juuri minun talossani tällainen epäjärjestys vallitsee? — Ei pysy yksikään palvelija — — ei muut kuin tuo kelvoton Nokki. Eikä minulla ole häntä vastaan niin suuresti valittamista, mutta Susanna aina valittaa — Nokki ja taas Nokki. (Päätävästi). Ei tämä täytyy tulla selville ja heti paikalla, (menee ovelle, huutaa) Susanna! En minä nyt enää voi tätä tämän kauemmin kärsiä, (huutaa) Susanna! Etkö sinä kuule!

SUSANNA. En maailmassa ole tyhempää ihmistä nähnyt, kun tuo Kirsti on. Mutta kyllä minä annoinkin hänelle aika kyydin. — No mitä nyt?

ILLI. Eikö laitettaisi Nokkia pois ja otettaisi toinen ymmärtäväisempi sijaan.

SUSANNA (kiljahtaa ilosta). Tarkoitatko täyttä totta Malakias-kulta. Laitetaan, laitetaan vaan ja ihan heti paikalla!

ILLI. Vielä toinen esitys. Kirsti saa myöskin mennä.

SUSANNA (peljästy). Kirstikö! Kuka sitte kaikki toimittaa?

ILLI. On minulla vielä kolmaskin esitys, tai oikeammin kysymys.

SUSANNA. No mikä, mikä se on?

ILLI. Kuule siis tarkkaan. Miksi meidän talossa ei palvelijat pysy?
Onko heillä huono palkka?

SUSANNA. Luullakseni se on parempi kun monessa muussa herrasperheessä.

ILLI. Onko heillä huono ruoka sitten?

SUSANNA (epäilevästi). Miksi sitä kysyt? Samasta kattilasta ja pannusta olen heille antanut, kuin mitä on itsellemekin pöytään tuotu.

ILLI. Miksi he eivät siis meillä pysy? Mikä on viikon, mikä ei sitäkään.

SUSANNA. Ja tuota sinä viitsit kysellä! (neuvottomana) Ne ovat kaikki niin mitättömiä, kunnottomia kappaleita, ettei mihin panna!

ILLI. Ja kuinka meille juuri osuisi aina nuo kaikkein kurjimmat, raukat. — Se on ihmeellistä se! Ei, se syy ei kelpaa!

SUSANNA. No, mitäs sinä sitte luulet? Sanoppas nyt!

ILLI. Hm. Syy täytyy olla sepissä jos sysissäkin.

SUSANNA. Huonot sepät ja märät sydet siis? Niinkö?

ILLI. Aivan niin. Kun kerran maksamme palvelijoillemme kohtuullisen palkan, annamme heille terveellisen ruo'an ja sävyisän kohtelun, niin on meillä oikeus vaatia kunnollista työtäkin, ja palvelijan velvollisuus on täyttää tätä oikeutettua vaatimusta. Mutta kuka on velvollinen heille opettamaan talon-tapoja ja talossa noudatettavaa järjestystä?

SUSANNA (kovin hämillään) Luonnollisesti — — — luonnollisesti — — —

ILLI. Luonnollisesti isäntäväki, tai taloutta johtavat henkilöt. Kukas muu. Onko meillä ohjattu palvelijoita? (äänettömyys). Ei ole, sen olen huomannut. Siinä se juuri onkin syy.

SUSANNA (silmät maahan luotuina, nolona). Mutta, jos itse — ei — oikeen — osaa — kaikkea — —

ILLI (keskeyttää) Kuinka silloin taitaa toiselta vaatia? — Ei itse osaa! — Hm! — Siinä sitä ollaan. — Miksi et ole sitä minulle heti sanonut? Miksi sinä olet koettanut näyttäytyä osaavampana kuin todella olet? Sinulla kuitenkin oli paha omatunto taitamattomuudestasi. — — Ja kuinka voi ihminen ottaa vastaan paikkaa, jota omatunto kieltää ottamasta? — Jaa, jaa! Sellaisia luonteita, ikävä kyllä, löytyy paljon, jotka tekeytyvät tietävimmiksi kuin todella ovat. He ovat raukkoja. Eivätkä he älyä, että ennemmin tai myöhemmin heidän taitamattomuutensa tulee huomatuksi. Niinkuin nytkin. — Tässä tapauksessa on alettava alusta, ihan aakkosista alkaen. Eikö niin hyvä Susanna? Niinhän sinäkin teet? Minä toimitan sinulle opettajan, jonka johdolla sinusta voi tulla hyvä emännöitsijä. (Susanna nyyhkyttää). No! Ei nyt tarvitse käydä surumieliseksi sentähden. Arvaappas kuinka minä tekisin Susanna?

SUSANNA (hämillään), Sinä tietysti muuttaisit talosta pois — — ja ehkäpä minäkin — —

ILLI. Ei, et arvannut oikein.

SUSANNA. Näes, minulle lapsuudessani ei opetettu mitään. Piijat pukivat kengät jalkoihini. Silloin olimme rikkaat. Jouduin naimisiin. Mieheni piti taitavia palvelijoita, jotka työnsä ymmärsivät tehdä kunnollisesti. Talouttamme johti emännöitsijä, en siis ole tottunut mihinkään työhön, enkä mitään osaa perinpohjin toimittaa. (Itkee).

ILLI (ystävällisesti). Sehän ei ole sinun syysi. Miksi eivät vanhempasi antaneet sinun oppia — —

SUSANNA. — — He hemmoittelivat minua kovin — eivät osanneet aavistaakaan, että milloinkaan tarvitsisin työlläni henkeäni elättää, niinkuin nyt. — —

ILLI. Työnteko on välttämätöin kaikille. Jo lapsuudesta pitäisi joka ihmisen oppia työtä tekemään. Jos sitte Luoja suo jokapäiväisen runsaan toimeentulon jollekin, tulee hänen osata omaisuuttansa käyttää hyödylliseen ja siunaavaiseen tarkoitukseen eikä tuhlaavaisuuteen ja turhaan ylöllisyyteen.

SUSANNA (katuvaisena). Niinkuin minä olen sinun omaisuuttasi tuhlaanut, Malakias. Anna se minulle anteeksi.

ILLI. Sydämmestäni Susanna sen anteeksi annan. Minä huomaan että sinä alat alusta alkaen, ja se

ilahduttaa minua suuresti.

SUSANNA. Kuinka hyvä sinä olet! Esityksesi on oivallinen! Minä tahdon alkaa ihan alusta! (Soittaa kelloa).

ILLI. Oivallista! Oivallista! Sinusta tulee vielä mallikelpoinen taloudenhoitajatar, semmoinen, josta muutkin saavat ottaa esimerkkiä.

NOKKI (ovella). Kirstiäkö tai minua soitettiin?

SUSANNA (ystävällisesti). Kuule Enok, juokse nyt paikalla kirjakauppaan ja osta sieltä kirja, jonka nimi on: "Taitava talonemäntä, opastus taloudenpidossa nuorille ja vanhoille." (Antaa rahaa).

ILLI (antaa rahaa). Ja osta sekin kirja, jonka nimenä on: "Täti Hildan keittokirja," sitähan siskovainajani kovin kehui. —

SUSANNA. Niin se on tietysti hyvä, koskapa siskosi osasi niin oivallisesti talouttasi hoitaa, niinkuin aina olet sanonut. — —

ILLI. Susanna! Niinhän sinäkin aiot talouttani tästäpuoleen hoitaa, eikö totta?

SUSANNA. Tahdon koettaa. (Enokille). Ja osta sieltä samalla "Kustava Björklundin kokkikirja." (Antaa rahaa).

ILLI. Eiköhän jo riittäne Susanna, kun annat ostaa nuo kaksi ensinmainittua, mitä?

SUSANNA. Ei, minä tahdon kaikkia ahkerasti lukea, toisiinsa verrata ja pitää mielessäni parhaimmat neuvot.

ILLI. Oivallista! Oivallista! Kuinka ymmärtäväinen sinä olet, Susanna!

NOKKI (itseksseen). Johan se nyt on itsekkin älynnyt mistä saapas puristaa. (Kovasti). Ostanko siis kaikki kolme keittokirjaa?

SUSANNA. Taitavan talonemännän —

ILLI. Älä unhota Täti Hildan keittokirjaa.

SUSANNA. Eikä suinkaan Kustava Björklundin kokkikirjaa. Ilman sitä älä tule kotiinkaan.

NOKKI. Hyvä. Kyllä ne hankin, (itseksseen). Jospa niissä kirjoissa myös olisi kirjoituksia siitä kuinka palvelijoitakin on kohdeltava. Sepä olisi hyvä.

ILLI. Noh, Enokki, miksi et jo mene? Onko sulla jotain sanottavaa?

NOKKI. Olisin tahtonut vaan herralle ilmoittaa — — että — että — —

ILLI. No, anna kuulua jo! —

NOKKI. Niin, älkää pahastuko, minä tahtoisin muuttaa pois — —

SUSANNA. No, Enokki, mitäs se nyt tulee paremmaksi muuttamisestakaan. Saat tästälähtein viisi markkaa kuukaudessa lisäpalkkaa, — ja jää taloon.

ILLI. Mutta Susanna, äskenhän sinä pyysit että Enokki poistettaisiin talosta.

SUSANNA (hiljaa Illille). Niin, Malakias, näes, minä alan aakkosesta alkaen, itsestäni, näethän, paljon on minulla perattavaa ja korjattavaa.

ILLI (Susannalle), Se on merkillistä, kuinka ymmärtäväinen sinä olet. — (Kovasti). Niin, Enokki, jää vaan meille — minä ainakin sitä toivoisin, ja — ja — jos sinäkin rupeaisit aakkosesta alkain elämätäsi parantamaan. Eikös niin Enokki?

NOKKI. Kyllä minä koetan, vaikka en tohdi mihinkään lupaukseen sen asian suhteen mennä.

ILLI. Susanna rouvalle olet ollut häijy — ja se on pahasti tehty.

NOKKI. Häijy olen ollut, se on tosi — mutta nyt kadun pahaa käytöstäni. Rouva Helander, antakaatte minulle anteeksi. —

SUSANNA (ystävällisesti). Sydämmestäni sen suon Enokki! (itseksseen). On sitä syytä ollut minussakin mutta tästäpuoleen sen muuttuman pitää. —

ILLI. Kas niin! Paras ja suurin voitto maailmassa on se, kun jaksamme voittaa itsekkään sydämmemme!

SUSANNA. Nyt on minullekin selvennyt sananlasku: niin se kaiku vastaa, kuin metsään huudetaan. Eikö totta Malakias?

ILLI (ojentaa kätensä). Oikein sanoit, Susanna. Kiitos tuosta lauseestasi.

SUSANNA. Siispä tästälähtein koetamme kaikki virheet ratkaista sovinnossa. Tahdon alkaa aivan alusta. Tahdon oppia kaikkia perinpohjin. Mutta ett'ei kaikki paikalla onnistu, siitä et saa pahastua, hyvä Malakias.

ILLI. En sitä teekään. Miksi sitä pahastuisin, jos et onnistuisi. Oppirahat näes tulee jokaisen suorittaa itse, omalla kokemuksella tulla asian perille. Hyvä tahtosi minua suuresti ilahduttaa. Sinusta paisuu kunnollinen taloudenhoitajatar. Eikö niin Susanna?

SUSANNA. Sen tohdin vakuuttaa! Kaikki mitä voimissani seisoo, tahdon tehdä, että oppisin kunnolliseksi työntekijäksi ja emännöitsijäksi.

NOKKI. Jos herrasväellä ei ole mitään muistutettavaa, niin minäkin pyydän saada jäädä paikoilleni.

ILLI ja SUSANNA. Jää vaan, jää Enokki.

NOKKI. Minä tahdon näyttää herrasväelle, ett'ei minua tästäpuoleen tarvitse ruoskalla töihini pamputtaa! ja nyt hakemaan niitä keittokirjoja.

(Rientää ovelle).

(Esirippu alas.)

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PASSARIPOIKA : NÄYTELMÄ 1:SSÄ NÄYTÖKSESSÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying

with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your

periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations.

To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.